

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL NICHOLAS EMILIOU
prezentate la 8 februarie 2024¹

Cauza C-425/22

**MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.
împotriva
Mercedes-Benz Group AG**

[cerere de decizie preliminară formulată de Kúria (Curtea Supremă, Ungaria)]

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Competență judiciară în materie delictuală și cvasidelictuală – Acțiune în despăgubire pentru încălcări ale dreptului concurenței – Prejudiciu suferit de filiale – Locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă – Sediul social al societății-mamă – Unitate economică”

I. Introducere

1. În anul 2016, Comisia Europeană a adoptat o decizie prin care a concluzionat că mai multe societăți, printre care Mercedes-Benz Group AG (denumită în continuare „pârâta”), au participat la o înțelegere având ca obiect stabilirea în mod concertat a prețurilor de catalog brute pentru camioanele de tonaj mediu și camioanele de tonaj mare, încălcând astfel interdicția prevăzută, printre altele, la articolul 101 TFUE². Această decizie a condus la o serie de acțiuni în despăgubire, unele dintre ele dând naștere la trimeri preliminare prin care s-a solicitat Curții să precizeze interpretarea corectă a normelor în materia competenței cuprinse în Regulamentul (UE) nr. 1215/2012³ pentru a stabili care sunt instanțele care pot fi sesizate cu astfel de acțiuni⁴.

2. Prezenta cerere a fost formulată într-un context similar și vizează interpretarea acestui regulament în ceea ce privește în esență aspectul dacă o societate-mamă se poate prevala de noțiunea de *unitate economică*, utilizată în dreptul concurenței, pentru a considera că instanțele de judecată de la locul unde își are sediul social au competența de a judeca cererea sa de despăgubire pentru prejudiciile suferite de filialele sale.

¹ Limba originală: engleza.

² Decizia din 19 iulie 2016 referitoare la o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European (cauza AT.39824 – Camioane) [C(2016) 4673 final] (JO 2017, C 108, p. 6, denumită în continuare „decizia Comisiei”).

³ Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1).

⁴ Hotărârea din 15 iulie 2021, Volvo și alții (C-30/20, denumită în continuare „Hotărârea Volvo”, EU:C:2021:604), și Hotărârea din 29 iulie 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, denumită în continuare „Hotărârea Tibor-Trans”).

3. Mai precis, MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (denumită în continuare „reclamanta”), cu sediul în Ungaria, deține puterea de control asupra societăților care aparțin grupului MOL și care au sediul în mai multe state membre. Aceste filiale au cumpărat indirect de la pârâtă camioane la prețuri care ar fi fost denaturate din cauza încălcării dreptului concurenței constatate în decizia Comisiei menționată anterior. În litigiul principal, reclamanta solicită instanțelor maghiare să dispună obligarea pârâtei, cu sediul în Germania, la plata unei despăgubiri pentru diferența plătită în plus ca urmare a încălcării normelor în materie de concurență.

4. În temeiul Regulamentului nr. 1215/2012, competența instanțelor este determinată de regula generală a domiciliului *pârâtului*⁵. Există mai multe excepții de la această regulă, printre care una care se aplică acțiunilor în răspundere delictuală (precum cea în discuție în litigiul principal), potrivit căreia competența poate fi atribuită și instanțelor de la locul unde s-a produs pretinsul prejudiciu⁶.

5. Atât instanța de prim grad de jurisdicție, cât și cea de apel au apreciat că această normă de competență specială nu poate fi totuși aplicată în litigiul principal și că, prin urmare, instanțele maghiare nu au competența internațională de a soluționa cererea reclamantei. Pe scurt, situația ar fi aceasta întrucât autocamioanele în cauză nu fuseseră achiziționate de reclamantă, ci de filialele sale (care sunt, în fapt, entitățile care au suferit prejudiciul sub forma unei majorări artificiale a prețului). În aceste condiții, Kúria (Curtea Supremă, Ungaria) solicită să se clarifice dacă o astfel de competență poate fi stabilită pe baza faptului că sediul social al reclamantei se află în Ungaria. De asemenea, ea ridică întrebarea dacă faptul că unele dintre filialele în cauză nu făceau încă parte din grupul reclamantei la momentul achiziționării camioanelor în cauză este pertinent pentru această apreciere.

6. Întrebările instanței de trimitere par să se bazeze pe afirmația reclamantei potrivit căreia sediul social al acesteia din urmă este locul în care, în cele din urmă, s-a materializat prejudiciul, întrucât reclamanta și filialele prejudiciate aparțin aceleiași *unități economice*.

7. După cum vom explica mai detaliat în prezentele concluzii, această noțiune a fost dezvoltată în dreptul concurenței și a fost aplicată printre altele pentru a îmbunătăți aplicarea acestuia. Ea a fost invocată în special în vederea *angajării răspunderii* unui pârât pentru o încălcare ce a fost săvârșită în fapt de o altă persoană (juridică), cu condiția ca ambele societăți să facă parte din aceeași unitate economică. În această privință, întrebarea centrală care se ridică în speță este dacă această noțiune poate fi invocată și pentru a *stabili competența* în legătură cu o cerere de despăgubiri, indiferent dacă reclamantul este sau nu persoana (juridică) ce a suferit inițial prejudiciul subiacent.

II. Cadrul juridic

8. Considerentul (15) al Regulamentului nr. 1215/2012 are următorul cuprins: „[n]ormele de competență ar trebui să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului [...]”.

⁵ Articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede că, „[s]ub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor respectivului stat membru”.

⁶ Articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede că o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru, „în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”. A se vedea de asemenea, de exemplu, Hotărârea Volvo, punctul 29.

9. Potrivit considerentului (16) al Regulamentului nr. 1215/2012, „[î]n afară de instanța domiciliului pârâtului, ar trebui să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și acțiune sau în scopul bunei administrări a justiției. Existența unei legături strânse ar trebui să asigure securitatea juridică și să evite posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru care nu era previzibilă în mod rezonabil de către acesta [...]”.

10. Capitolul II din Regulamentul nr. 1215/2012 conține norme privind competența. Secțiunea 1 din acest capitol stabilește dispoziții generale și cuprinde articolul 4 alineatul (1), care prevede că, „[s]ub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor respectivului stat membru”.

11. Potrivit articolului 5 alineatul (1), care face parte din aceeași secțiune, „[p]ersoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din [capitolul II]”.

12. Secțiunea 2 din capitolul II din Regulamentul nr. 1215/2012 privește „competențele speciale”. Acesta conține printre altele articolul 7 punctul 2, potrivit căruia o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru, „în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”.

III. Situația de fapt, procedura națională și întrebările preliminare

13. În decizia pe care a adoptat-o la 19 iulie 2016, Comisia a constatat că pârâta, cu sediul în Germania, împreună cu alte societăți, participase la o înțelegere în perioada cuprinsă între 17 ianuarie 1997 și 18 ianuarie 2011, stabilind în mod concertat prețurile de catalog brute pentru camioanele de tonaj mediu și camioanele de tonaj mare în Spațiul Economic European (SEE), ceea ce constituia o încălcare continuă a interdicțiilor prevăzute la articolul 101 TFUE și la articolul 53 din Acordul privind Spațiul Economic European⁷. Comisia a concluzionat că încălcarea viza întregul Spațiu Economic European.

14. Reclamanta este o societate cu sediul în Ungaria. Ea are putere de control asupra societăților care aparțin grupului MOL. Reclamanta este acționar majoritar sau deține în alt mod putere exclusivă de control asupra mai multor societăți precum MOLTRANS, cu sediul în Ungaria, INA, cu sediul în Croația, Panta și Nelsa, cu sediul în Italia, ROTH, cu sediul în Austria, și SLOVNAFT, cu sediul în Slovacia. În perioada încălcării constatate prin decizia Comisiei, aceste filiale au achiziționat indirect de la pârâtă, fie prin preluarea dreptului de proprietate, fie prin leasing financiar, 71 de camioane în diferite state membre.

15. Reclamanta a solicitat Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală, Ungaria) (denumită în continuare „instanța de prim grad de jurisdicție”) obligarea pârâtei la plata sumei de 530 851 de euro, majorată cu dobânzi, și a cheltuielilor de judecată, susținând că aceasta era suma pe care filialele sale o plătiseră în mod nejustificat ca urmare a comportamentului anticoncurențial constat în decizia Comisiei. Prevalându-se de noțiunea de unitate economică, ea reclamă drepturile la despăgubire ale filialelor sale împotriva pârâtei. În acest scop, ea invocă competența

⁷ Menționăm că această decizie a fost adresată și Daimler AG, denumirea sub care era cunoscută anterior pârâta, astfel cum arată în esență reclamanta.

instanțelor maghiare în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, susținând că sediul său social, ca centru al intereselor economice și financiare ale grupului, este locul unde s-a produs în definitiv fapta prejudiciabilă în sensul acestei dispoziții.

16. Pârâta a ridicat o excepție de necompetență a instanțelor din Ungaria.

17. Instanța de prim grad de jurisdicție a admis această excepție și a constatat că norma de competență specială prevăzută la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretată în mod restrictiv și poate fi aplicată numai în cazul în care există o legătură deosebit de strânsă între instanța sesizată și obiectul litigiului. Aceasta a arătat că nu reclamanta a fost cea care a plătit prețurile majorate în mod artificial, ci filialele sale (care, prin urmare, au fost prejudiciate de denaturarea concurenței în cauză). În schimb, prejudiciul suferit de reclamantă a fost pur financiar, ceea ce nu permite asimilarea sediului său social cu locul materializării prejudiciului în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 și nu poate conduce la recunoașterea competenței instanței maghiare.

18. Această poziție a fost confirmată în apel printr-o ordonanță a Fővárosi Ítéltábla (Curtea Regională de Apel din Budapesta, Ungaria) (denumită în continuare „instanța de apel”). Această instanță a arătat că, potrivit jurisprudenței Curții, teoria unității economice este aplicabilă numai în vederea angajării răspunderii pentru încălcarea dreptului concurenței și că în esență ea nu se aplică părții prejudiciate în scopul unei atribuirii de competență. Făcând trimitere la hotărârea pronunțată de Curte în cauza CDC Hydrogen Peroxide⁸, ea a adăugat că competența în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie stabilită în funcție de sediul social al societății care a suferit prejudiciul, iar nu în funcție de sediul societății-mamă a acesteia.

19. Reclamanta a formulat recurs la Kúria (Curtea Supremă), instanța de trimitere. Ea a solicitat anularea ordonanței adoptate de instanța de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în vederea continuării procedurii în fața instanțelor sesizate anterior. Reclamanta a susținut în esență că teoria unității economice este relevantă pentru atribuirea competenței în prezentul context și, în calitate de deținătoare exclusivă a controlului asupra grupului de societăți, este direct interesată de funcționarea lor profitabilă sau în pierdere în cadrul grupului.

20. În întâmpinarea formulată, pârâta a susținut că reclamanta nu a cumpărat niciunul dintre camioanele care au făcut obiectul înțelegerii și, prin urmare, nu a suferit niciun prejudiciu. În plus, a arătat că teoria unității economice nu este aplicabilă pentru stabilirea competenței și că o asemenea abordare nu este susținută de jurisprudența Curții.

21. În aceste condiții, Kúria (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) În cazul în care o societate-mamă introduce o acțiune în despăgubire pentru un comportament anticoncurențial al unei alte societăți pentru a obține repararea prejudiciilor cauzate de comportamentul respectiv exclusiv filialelor sale, competența instanței se poate întemeia pe sediul societății-mamă ca loc unde s-a produs fapta prejudiciabilă, în sensul articolului 7 punctul 2 din [Regulamentul nr. 1215/2012]?

⁸ Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, denumită în continuare „Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide”, EU:C:2015:335).

2) Este relevant, în sensul aplicării articolului 7 punctul 2 din [Regulamentul nr. 1215/2012], faptul că, la momentul diferitelor achiziții care fac obiectul litigiului, nu toate filialele făceau parte din grupul de filiale al societății-mamă?”

22. Reclamanta, pârâta, guvernul ceh și Comisia au depus observații scrise.

IV. Analiză

23. Prin cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere solicită, în primul rând, să se stabilească dacă, în cazul în care o societate-mamă introduce o acțiune în despăgubire pentru prejudiciul suferit exclusiv de filialele sale, ca urmare a unui acord coluziv privind stabilirea și majorarea prețurilor (cu încălcarea, astfel, a articolului 101 TFUE)⁹, competența unei instanțe poate fi stabilită pe baza faptului că sediul social al societății-mamă este locul unde „s-a produs fapta prejudiciabilă”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012. În al doilea rând, această instanță ridică în egală măsură problema dacă răspunsul la această întrebare este afectat de faptul că, la momentul la care filialele au cumpărat bunurile în cauză, unele dintre ele nu făceau încă parte din grupul reclamantei.

24. Înainte de a aborda aceste întrebări (C), vom formula câteva observații introductive cu privire la norma de competență specială în discuție și în special cu privire la natura prejudiciului care poate conduce la aplicarea acesteia. (A). Vom aminti de asemenea precizările aduse de Curte cu privire la elementele de legătură care determină instanța care trebuie sesizată în contextul specific al acțiunilor în despăgubire pentru încălcarea articolului 101 TFUE (precum cea pendinte în fața instanței de trimitere) (B).

A. Norma de competență în discuție și natura prejudiciului

25. În ordinea juridică a Uniunii, problema stabilirii instanței competente la nivel internațional să judece o cauză care implică un element transfrontalier este soluționată potrivit normelor prevăzute în Regulamentul nr. 1215/2012. După cum s-a menționat deja pe scurt, regula generală stabilită în temeiul acestui regulament este cea a domiciliului pârâtului¹⁰.

26. Această normă are mai multe excepții, sub forma unor norme speciale și exclusive de competență care descriu situațiile în care pârâtul poate sau trebuie să fie acționat în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru.

27. Prezenta cauză se referă la una dintre normele de competență specială, și anume cea prevăzută la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, care atribuie competența (alternativă, facultativă), în materie delictuală și cvasidelictuală, „instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”.

28. Începând cu Hotărârea Bier și în întreaga sa jurisprudență ulterioară, Curtea a interpretat noțiunea de „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” ca acoperind două categorii: *în primul rând*, locul evenimentului cauzal relevant (locul în care s-a produs evenimentul care a dat naștere

⁹ Este util să amintim că, în temeiul articolului 101 alineatul (1) TFUE, sunt incompatibile cu piața internă și interzise orice acorduri între întreprinderi, care pot afecta comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței. A se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2023, International Skating Union/Comisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punctul 97).

¹⁰ A se vedea mai sus nota de subsol 5 și considerentul (15) al Regulamentului nr. 1215/2012.

prejudiciului) și, *în al doilea rând*, locul materializării prejudiciului (locul unde s-a manifestat prejudiciul)¹¹. Prin urmare, în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, pârâtul poate fi acționat în justiție în fața instanțelor din oricare dintre aceste locuri, în funcție de cea pe care o alege reclamantul¹².

29. Această normă de competență se bazează pe existența unei legături deosebit de strânse între litigiu și instanța chemată să îl soluționeze, „în special din motive legate de proximitatea față de litigiu și de facilitatea administrării probelor”¹³, având în vedere importanța stabilirii, în acțiunile în răspundere delictuală, a legăturii de cauzalitate între prejudiciul pretins și cauza acestuia¹⁴.

30. În același timp, această normă constituie o derogare de la regula generală potrivit căreia competența este determinată de domiciliul pârâtului. În consecință, ea trebuie interpretată în mod strict¹⁵.

31. În această privință, din jurisprudența Curții rezultă că, deși „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” poate cuprinde și locul unde fapta prejudiciabilă (cauzală) a avut consecințe concrete (a se vedea punctul 28 de mai sus), acest lucru nu permite stabilirea competenței unei instanțe doar pe baza faptului că victima, care se află în raza de competență teritorială a acestei instanțe, suferă *consecințele prejudiciabile* ale unei fapte care a cauzat deja un prejudiciu survenit efectiv în alt loc¹⁶.

32. Astfel, având în vedere că asemenea consecințe prejudiciabile vor fi resimțite în mod inevitabil, în cele din urmă, la domiciliul reclamantului, soluția contrară ar fi în contradicție cu cerința unei legături strânse între instanța sesizată și obiectul litigiului, deoarece nu există niciun motiv intrinsec pentru a se presupune că domiciliul reclamantului este, în sine, locul cel mai potrivit pentru a facilita o procedură judiciară pentru motivul că acolo ar fi ușor de obținut probe cu privire la existența și la amploarea prejudiciului. În plus, aceasta ar permite în multe cazuri reclamantului să îl cheme în judecată pe pârât în fața instanțelor de la domiciliul său, ceea ce echivalează cu răsturnarea, după bunul său plac, a normei generale privind domiciliul pârâtului¹⁷.

¹¹ Hotărârea din 30 noiembrie 1976, Bier (21/76, EU:C:1976:166, denumită în continuare „Hotărârea Bier”). Elementele constitutive ale „formulei Bier” sunt prezentate în general în ordine inversă; cu toate acestea, este mai convenabil să le prezentăm în ordinea utilizată în prezentele concluzii. Hotărârea Bier se referea la norma echivalentă din Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1978, L 304, p. 36, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), înlocuită ulterior de Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74). Potrivit jurisprudenței consacrate, „în măsura în care [Regulamentul nr. 1215/2012] abrogă și înlocuiește Regulamentul nr. 44/2001, care a înlocuit la rândul său Convenția de la Bruxelles din 1968, interpretarea dată de Curte în ceea ce privește dispozițiile acestor din urmă instrumente juridice este valabilă și pentru Regulamentul nr. 1215/2012 atunci când aceste dispoziții pot fi calificate drept «echivalente»”. A se vedea de exemplu Hotărârea din 10 martie 2022, BMA Nederland (C-498/20, denumită în continuare „Hotărârea BMA Nederland”, EU:C:2022:173, punctul 27 și jurisprudența citată).

¹² A se vedea de exemplu Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, punctul 38, Hotărârea Volvo, punctul 29, sau Hotărârea din 6 octombrie 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800, denumită în continuare „Hotărârea Sumal”, punctul 65).

¹³ Hotărârea BMA Nederland, punctul 30 și jurisprudența citată.

¹⁴ Astfel cum a explicat Curtea în Hotărârea Bier (punctul 17 coroborat cu punctele 15 și 16).

¹⁵ A se vedea de exemplu Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, punctul 37 și jurisprudența citată, sau Hotărârea din 5 iulie 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, denumită în continuare „Hotărârea flyLAL”, EU:C:2018:533, punctul 26 și jurisprudența citată).

¹⁶ A se vedea Hotărârea din 19 septembrie 1995, Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289, punctele 14 și 15), Hotărârea din 10 iunie 2004, Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, punctele 19-21), sau Hotărârea Tibor-Trans, punctele 28 și 29, precum și jurisprudența citată.

¹⁷ În schimb, „o astfel de atribuire de competență este justificată în măsura în care domiciliul reclamantului *constituie* efectiv locul evenimentului cauzal sau cel al materializării prejudiciului”. Hotărârea din 12 septembrie 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, punctul 25 și jurisprudența citată). Sublinierea noastră.

33. Pentru aceleași motive (care impun în esență ca instanța sesizată în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 să fie instanța de la locul materializării prejudiciului inițial), Curtea a statuat că „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă”, în sensul acestei dispoziții, nu acoperă locul în care este afectat patrimoniul unei *victime indirecte*¹⁸.

34. Curtea a ajuns la această concluzie într-o cauză în care două societăți franceze, cu sediul social la Paris (Franța), au înființat filiale în Germania pentru a realiza un proiect imobiliar. Băncile germane și-au retras însă finanțarea, ceea ce a condus la intrarea acestor filiale în insolvență. Societățile-mamă franceze au încercat să acționeze în justiție băncile germane la Paris, argumentând că acesta a fost locul în care au suferit pierderile financiare rezultate.

35. Răspunsul oferit de Curte în acea hotărâre este, în opinia noastră, pertinent în mod direct pentru prezenta cauză. La fel ca în cazul faptelor în discuție în Hotărârea Dumez, rezultă din dosar că prejudiciul pretins de reclamantă nu este unul care a afectat-o *direct*, ci mai degrabă un prejudiciu suferit inițial de filialele sale și care ar putea să o afecteze pe ea doar „prin ricoșeu”¹⁹. Într-adevăr, nu se contestă faptul că reclamanta nu a achiziționat (direct sau indirect) niciun camion de la pârâtă și nici nu a succedat în drepturile filialelor afectate, nici pe baza unei cesiuni a creanțelor în cauză, nici în alt mod²⁰.

36. Este adevărat, astfel cum arată reclamanta, că, în Hotărârea Tibor-Trans (care privea același comportament coluziv precum cel stabilit în decizia Comisiei în discuție în speță), Curtea a făcut o diferență între situația din cauza în care s-a pronunțat această hotărâre și situația din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Dumez. Particularitatea faptelor din Hotărârea Tibor-Trans a constat în faptul că reclamanta din acea cauză, în calitate de utilizator final al camioanelor, nu cumpărase niciun camion direct de la pârâtă, ci prin intermediul unui concesionar. Totuși, acest fapt nu a împiedicat Curtea să constate că cererea reclamantei din acea cauză se referea la un prejudiciu *direct*, deoarece s-a constatat că acest prejudiciu era consecința imediată a încălcării articolului 101 TFUE, având în vedere că supraprețurile rezultate din acordul coluziv fuseseră repercutate asupra reclamantei de către concesionari²¹.

37. O atare repercutoare poate avea loc în cadrul unui lanț de aprovizionare în care pretinsa victimă achiziționează bunurile (sau serviciile) care au făcut obiectul unei înțelegeri²². Cu toate acestea, nu se susține că aceasta s-a întâmplat în litigiul principal. În schimb, reclamanta pare să prezinte prejudiciul inițial suferit de filialele sale ca fiind propriul său prejudiciu.

38. Aceste considerente arată că, așa cum am arătat deja, reclamanta acționează în calitate de victimă *indirectă*. Ea solicită repararea unui prejudiciu care afectase deja, în primul rând, o altă persoană juridică. Din această perspectivă, înțelegem prima întrebare a instanței de trimitere în

¹⁸ Hotărârea din 11 ianuarie 1990, Dumez France și Tracoba (C-220/88, denumită în continuare „Hotărârea Dumez”, EU:C:1990:8, punctele 20 și 22).

¹⁹ Termen utilizat în Concluziile prezentate de avocatul general Darmon în cauza Dumez France și Tracoba (C-220/88, EU:C:1989:595, de exemplu punctele 14 sau 31-47). A se vedea Hotărârea BMA Nederland, punctul 35, în care a fost aplicată prin analogie Hotărârea Dumez, sau Hotărârea Tibor-Trans, punctele 29-31, și Hotărârea din 9 iulie 2020, Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, punctele 27-31), în care situațiile în discuție în acele cauze au fost diferențiate de cea în discuție în Hotărârea Dumez.

²⁰ A se vedea de asemenea descrierea de la punctul 14 din prezentele concluzii. Amintim că prima întrebare se referă la prejudiciul suferit *exclusiv* de filialele reclamantei. Astfel cum arată guvernul ceh, în esență, reclamanta nu solicită daune interese în calitatea sa de acționar al filialelor afectate (sau pentru un alt motiv), iar cererea sa corespunde, așadar, potrivit înțelegerii noastre, cererilor care ar putea fi formulate de filialele afectate.

²¹ Hotărârea Tibor-Trans, punctele 12-15 și 29-31.

²² A se vedea de asemenea considerentul (41) și articolul 12 din Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene (JO 2014, L 349, p. 1).

sensul că urmărește să se stabilească dacă este posibil, în pofida acestui fapt, să se determine competența pe baza elementului de legătură al sediului social al reclamantei, dat fiind că reclamanta și filialele afectate formează o unitate economică.

39. Înainte de a aborda această întrebare, este necesar să se explice mai întâi de ce este invocat sediul social al reclamantei drept element de legătură aplicabil. Acest lucru impune, la rândul său, o explicație cu privire la ce elemente de legătură au fost identificate de Curte ca fiind pertinente pentru aplicarea normei de competență în discuție, în contextul specific al acțiunilor în despăgubire pentru încălcarea articolului 101 TFUE.

B. Elemente de legătură în contextul cererilor de despăgubire pentru încălcarea articolului 101 TFUE

40. În prezenta secțiune, vom examina mai întâi jurisprudența pertinentă a Curții (1), după care vom analiza cererea adresată Curții de Comisie de a clarifica un aspect specific al acesteia (2).

1. Jurisprudența pertinentă

41. Revenind la cele două categorii de locuri care pot constitui „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, astfel cum este descris la punctul 28 din prezentele concluzii, Curtea a statuat că instanța competentă în temeiul *primei categorii* (evenimentul care a dat naștere prejudiciului) este în esență cea de la locul unde a fost încheiată în mod definitiv înțelegerea²³.

42. În ceea ce privește a *doua categorie*, și anume locul unde s-a produs (s-a materializat) prejudiciul, regula aplicabilă este mai complexă.

43. Curtea a stabilit mai întâi, în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, că un astfel de loc este *sediul social* al victimei. Curtea a motivat această abordare subliniind că aprecierea pertinentă depinde de elementele proprii situației reclamantului (pretinsa victimă)²⁴.

44. Această soluție a fost întâmpinată cu unele critici. În primul rând, s-a arătat că Curtea pare să fi reținut locul producerii prejudiciului financiar drept element de legătură valabil²⁵. În al doilea rând, s-a observat că faptul că sediul social al victimei constituie elementul de legătură poate contraveni cerinței proximității dintre instanța sesizată și obiectul litigiului. S-a arătat în special că, deși nu se poate exclude faptul că unele dovezi pot fi disponibile la sediul social al victimelor,

²³ Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, punctele 44 și 56, sau Hotărârea flyLAL, punctul 49. În cazul în care nu poate fi identificat un astfel de loc, dar în care „încheierea unui acord specific dintre cele care, în ansamblul lor, constituie înțelegerea ilicită în cauză ar reprezenta, singură, evenimentul cauzator al pretinsului prejudiciu cauzat unui cumpărător”, „instanța în a cărei rază teritorială a fost încheiat acordul în cauză ar fi competentă să examineze prejudiciul cauzat astfel cumpărătorului respectiv”. Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, punctul 46.

²⁴ Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, punctele 52 și 53.

²⁵ Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, denumite în continuare „Concluziile prezentate în cauza flyLAL”, EU:C:2018:136, punctul 75), în care acesta exprimă „rezerve serioase cu privire la aspectul respectiv al Hotărârii CDC” și apreciază că „Curtea ar putea, în viitor, să fie pusă în situația de a evalua din nou chestiunea respectivă”. A se vedea de asemenea nota de subsol 44 din concluziile citate.

prejudiciul suferit în contextul dat va fi stabilit, de obicei, prin compararea prețurilor înțelegerii cu prețurile de piață ipotetice, care pot fi stabilite în general pe baza datelor economice referitoare la piața afectată²⁶.

45. În orice caz, jurisprudența Curții a evoluat. Dezvoltându-și jurisprudența, Curtea a subliniat legătura dintre piața afectată de comportamentul anticoncurențial și locul în care pretind reclamantii că au suferit un prejudiciu. Această evoluție a fost analizată în detaliu în special de avocatul general Richard de la Tour în Concluziile prezentate în cauza Volvo²⁷. În scopul prezentei cauze, este suficient să observăm că, pe de o parte, Hotărârea Tibor-Trans a lăsat să se înțeleagă că locul de materializare a prejudiciului este piața afectată de comportamentul anticoncurențial în cauză (fără alte precizări)²⁸. Pe de altă parte, Curtea a precizat în Hotărârea Volvo (care constituie cea mai recentă evoluție pertinentă) că, în cadrul unei acțiuni în despăgubire care decurge dintr-un acord privind stabilirea și majorarea prețurilor, „locul unde s-a produs prejudiciul” este locul, *în cadrul pieței afectate*, unde *au fost cumpărate bunurile* care fac obiectul înțelegerii²⁹. Un asemenea element de legătură pare astfel să identifice locul invocat de reclamantă ca fiind locul unde i-a fost cauzat prejudiciul specific, în cadrul teritoriului mai larg afectat de denaturarea concurenței în cauză³⁰.

46. În aceeași hotărâre, Curtea a reafirmat că, atunci când au fost efectuate achiziții multiple în locuri diferite, sediul social al pretinsei victime continuă să fie pertinent³¹. Rezultă, în opinia noastră, că elementul de legătură al sediului social al victimei trebuie aplicat cu titlu subsidiar, în cazul în care pluralitatea achizițiilor efectuate în diferite locuri nu permite stabilirea instanței competente prin aplicarea elementului de legătură principal, care constă în locul (unic) al achiziției (achizițiilor)³².

47. Comisia este de părere că, deși sediul social poate fi situat în interiorul pieței afectate (cum ar fi fost situația în Hotărârea Volvo), jurisprudența existentă lasă să planeze unele îndoieli cu privire la aspectul dacă acest element de legătură poate fi aplicat și atunci când sediul social al victimei este situat în afara pieței afectate. Acest lucru ar contraveni, în opinia sa, principiilor proximității, previzibilității instanței competente și coerenței între instanța competentă și legea aplicabilă. În consecință, ea solicită Curții să folosească această ocazie pentru a exclude un asemenea scenariu și pentru a confirma că principalul element de legătură este, astfel cum înțelegem noi argumentul, cel al pieței afectate.

²⁶ A se vedea Wurmnest, W., „International jurisdiction in competition damages cases under the Brussels I Regulation: CDC Hydrogen Peroxide – Case C-352/13, Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA v. Akzo Nobel NV, Solvay SA/NV, Kemira Oyj, FMC Foret SA, Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 21 May 2015, EU:C:2015:335.”, în *Common Market Law Review*, vol. 53, Kluwer Law International, 2016, nr. 1, p. 225-248, la p. 243; Hartley, T. C., „Jurisdiction in tort claims for non-physical harm under Brussels 2012, Article 7(2)”, în *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 67, nr. 4, Cambridge University Press, 2018, p. 987-1003, la p. 996; Nourissat, C., „Action indemnitaire en droit de la concurrence: quand la Cour de justice instaure un nouveau forum actoris au bénéfice des victimes”, în *Procédures*, nr. 7, 2015, p. 19 și 20.

²⁷ Concluziile prezentate în cauza Volvo și alții (C-30/20, denumite în continuare „Concluziile prezentate în cauza Volvo”, EU:C:2021:322). Aceste evoluții au început în Hotărârea flyLAL, punctul 40, și au continuat cu Hotărârea Tibor-Trans, punctul 33, și Hotărârea din 24 noiembrie 2020, Wikingerhof (C-59/19, EU:C:2020:950, punctul 37).

²⁸ Hotărârea Tibor-Trans, punctele 32 și 33, care face trimitere la Hotărârea flyLAL, în care totuși piața afectată corespundea pieței lituaniene (mai precis, piața zborurilor spre și dinspre aeroportul din Vilnius, Hotărârea flyLAL, punctele 38-40). A se vedea Concluziile prezentate în cauza Volvo, punctele 77 și 78. A se vedea de asemenea Nuyts, A., „Droit international privé européen”, în *Journal de droit européen*, 2021, p. 74-95, p. 80, punctul 10.

²⁹ Hotărârea Volvo, punctele 39, 40 și 43.

³⁰ Cu privire la distincția dintre prejudiciul general și noțiunea jurisdicțională specifică de prejudiciu, a se vedea Concluziile prezentate în cauza flyLAL, punctele 31-35.

³¹ Hotărârea Volvo, punctele 41-43.

³² Hotărârea Volvo, punctele 40 și 43.

48. Vom aborda această problemă în continuare.

2. Sediul social al pretinsei victime și piața afectată

49. În primul rând, după cum s-a menționat deja, Curtea a precizat în Hotărârea Volvo că piața afectată nu constituie în mod necesar un element de legătură suficient de concret pentru a stabili competența. Astfel, în cazul în care acordul coluziv a avut efecte pe întreg teritoriul Uniunii Europene, articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 nu permite introducerea unei acțiuni în despăgubire *oriunde* în cadrul Uniunii³³. Într-adevăr, instanța competentă trebuie să fie stabilită pe baza unei legături mai concrete (cu precădere, locul achiziției).

50. În al doilea rând, situația de fapt din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Volvo a fost de așa natură încât atât locul achizițiilor, cât și sediul social al victimei erau situate nu numai într-un singur stat membru, ci și în același loc din statul membru în cauză. Astfel, sediul social al victimei era la Cordoba (Spania), care a fost în același timp și locul în care aceasta a cumpărat camioanele care făceau obiectul înțelegerii. În plus, astfel cum a observat Curtea, Spania făcea (în mod necesar) parte din piața (mai largă) afectată (care acoperea întreg teritoriul SEE), potrivit definiției din decizia respectivă a Comisiei³⁴.

51. Cu alte cuvinte, ambele tipuri de elemente de legătură specifice (locul cumpărării și sediul social al victimei) se raportau, în orice caz, la aceeași piață afectată (și la aceleași segmente locale și naționale ale acesteia). Din această perspectivă, concluzia Curții pare să fie (sau cel puțin poate fi considerată ca fiind) încadrată de premisa de pornire potrivit căreia ambele categorii de elemente de legătură au fost analizate în acest context factual³⁵.

52. Acest lucru lasă deschisă întrebarea dacă s-ar putea ajunge la o soluție contrară într-un context factual diferit, în care sediul social al reclamantului se află în afara pieței afectate³⁶ (și în care piața respectivă nu acoperă întregul teritoriu al Uniunii Europene).

53. La prima vedere, suntem de acord cu Comisia că, în cazul în care s-ar stabili competența unei instanțe *din afara* pieței afectate de un anumit comportament anticoncurențial cu privire la o cerere de despăgubire care ar rezulta *dintr-un* astfel de comportament, acest lucru nu ar fi în concordanță cu evoluțiile discutate mai sus, în care Curtea a început să sublinieze legătura dintre piața afectată și locul pretins de producere a prejudiciului. În aceeași ordine de idei, în Concluziile prezentate în cauza flyLAL, avocatul general Bobek a apreciat că „atribuirea competenței instanțelor din afara piețelor afectate de încălcare este imposibil de conceput pe baza [normei de competență în discuție] și a conceptului «loc al materializării prejudiciului»”³⁷.

³³ A se vedea și Concluziile prezentate în cauza flyLAL, punctele 54 și 55, în care se observă că o astfel de soluție pare dificil de conciliat cu faptul că norma de competență în cauză trebuie interpretată în mod restrictiv.

³⁴ Această decizie era, și în acest caz, aceeași ca cea în discuție în prezenta cauză. Hotărârea Volvo, punctul 31.

³⁵ Hotărârea Volvo, punctele 27 și 43.

³⁶ După cum a arătat și Lutzi, T., „Art. 7 Nr. 2 EuGVVO als Regelung der internationalen und örtlichen Zuständigkeit für Kartellschadensersatzklagen: zu EuGH, 15.7.2021, Rs. C-30/20, RH./ AB Volvo u.a.”, în *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts* (2023) vol. 20, nr. 1, p. 20-24, la p. 20.

³⁷ Concluziile prezentate în cauza flyLAL, punctul 51. Cu toate acestea, după cum se menționează în acestea, cauza respectivă se referea la o restrângere a concurenței „printr-o politică mai degrabă de excludere (scăderea vânzărilor și marginalizarea concurenților) decât abuzivă (facturarea unor prețuri crescute artificial)”. *Ibidem*, punctul 76. Cauza de față este diferită, deoarece se referă la acest din urmă scenariu.

54. Acestea fiind spuse și pentru a răspunde la cererea Comisiei, constatăm că excluderea pertinentei unui anumit element în termeni absoluți, în absența unui ansamblu concret de împrejurări de fapt, este un exercițiu delicat care ar trebui întreprins cu prudență, cu atât mai mult în lumina celei mai recente jurisprudențe.

55. Situația pe care Comisia încearcă să o excludă poate apărea, în opinia noastră și după pronunțarea Hotărârii Volvo, în cazul unor achiziții multiple efectuate în diferite locuri, în statul membru A, de un reclamant cu sediul social în statul membru B, atunci când statul membru B se află în afara pieței afectate de comportamentul anticoncurențial în cauză. Pentru a evita acest rezultat, ar trebui să se excludă aplicarea soluției desprinse din Hotărârea Volvo unui asemenea context transfrontalier³⁸.

56. Un alt exemplu care poate fi imaginat este situația unor cumpărători indirecti care pretind că le-a fost transferat un suprapreț rezultat dintr-un acord coluziv. După cum s-a menționat deja, Curtea a statuat în Hotărârea Tibor-Trans că un astfel de prejudiciu este considerat direct, în scopul aplicării articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012³⁹. Din această perspectivă, nu se poate exclude posibilitatea ca elementul de legătură pertinent să indice, în împrejurările specifice ale unui lanț de aprovizionare complex, un teritoriu din afara pieței afectate de comportamentul anticoncurențial care se presupune că a cauzat prejudiciul⁴⁰.

57. Oricare ar fi situația, această problemă nu este, ca atare, în discuție în fața instanței de trimitere, așa cum recunoaște Comisia. Deși aceste evoluții explică, într-o anumită măsură, motivele pentru care reclamanta invocă sediul său social pentru a stabili competența instanțelor maghiare, aceasta procedează astfel într-un context care diferă semnificativ de cele în discuție în cauzele menționate anterior. Reclamanta urmărește extinderea aplicării acestui element de legătură pentru a stabili competența în ceea ce privește cererea sa prin care solicită repararea prejudiciului suferit numai de *alți* membri ai unității economice a reclamantei.

58. Din această perspectivă, pentru a aminti, prin prima sa întrebare, instanța de trimitere urmărește în esență să se stabilească dacă noțiunea de unitate economică poate fi aplicată în alt scop decât acela al *angajării răspunderii* unui anumit pârât pentru încălcarea dreptului concurenței (ceea ce reprezintă maniera în care a fost aplicată în mod tradițional, după cum vom explica mai jos), și anume în scopul *stabilirii competenței* independent de persoana (juridică) care a suferit inițial pretinsul prejudiciu.

59. Vom examina acest aspect în continuare.

³⁸ În scopul prezentei cauze, nu considerăm necesar să abordăm problema dacă menținerea elementului de legătură al sediului social al victimei este, chiar și în subsidiar, pe deplin convingătoare. Într-adevăr, s-ar putea avea în vedere și aplicarea prin analogie a soluției stabilite în Hotărârea din 3 mai 2007, *Color Drack* (C-386/05, EU:C:2007:262, punctele 40-42), în contextul pluralității locurilor de executare a unei obligații contractuale (livrare de bunuri) în cadrul unui stat membru. În acel context, Curtea a concluzionat că instanța competentă este instanța de la locul livrării principale sau, în absența unei astfel de livrări principale, instanța de la locul de livrare ales de reclamant (dintre diversele locuri de livrare în cauză). A se vedea în acest sens, Lehmann, M., „Jurisdiction in suits for cartel damages: the CJEU draws a new distinction. Case Comment”, în *European Competition Law Review*, vol. 43, 2022, nr. 3, p. 150 și 151, la p. 151. Observăm totuși că, la punctele 98-110 din Concluziile prezentate în cauza Volvo, avocatul general Richard de la Tour prezintă argumente în favoarea unei atenții sporite care trebuie acordată elementului de legătură al sediului social al victimei.

³⁹ Hotărârea Tibor-Trans, punctele 30 și 31. A se vedea mai sus punctul 36 din prezentele concluzii.

⁴⁰ Un astfel de lanț de aprovizionare ar putea implica nu numai un scenariu „simplu” („autor al încălcării-intermediar-cumpărător indirect”), ci și unul mai complicat, care implică alți cumpărători indirecti pe piețele din aval. A se vedea un exemplu din practica națională poloneză identificată în *Study to support the preparation of a report on the application of Regulation (EU) No 1215/2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Brussels Ia Regulation)*, Publications Office of the European Union, 2023, p. 434.

C. Prejudiciul suferit de o filială: sediul societății-mamă poate fi „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă”?

60. Pentru a răspunde la întrebarea instanței de trimitere, vom aborda mai întâi noțiunea de unitate economică (1) și vom explica motivul pentru care trebuie să se răspundă negativ la prima întrebare adresată (2). Deși acest răspuns sugerat face inutil răspunsul la cea de a doua întrebare preliminară, vom aborda pe scurt și această din urmă întrebare din considerente de exhaustivitate (3).

1. Noțiunea de unitate economică

61. Noțiunea de unitate economică (sau de unitate economică unică) a fost dezvoltată în jurisprudența Curții pentru a se descrie în esență termenul de „întreprindere” care apare la articolele 101 și 102 TFUE. Acest termen este considerat „esențial”⁴¹ pentru domeniul dreptului concurenței, întrucât acest drept nu reglementează persoane juridice și fizice, ci „întreprinderi”⁴². În acest context, o întreprindere poate corespunde, în anumite cazuri, unei persoane fizice sau juridice, dar poate, în altele, să cuprindă mai multe asemenea persoane⁴³.

62. În ceea ce privește aspectele pertinente pentru prezenta cauză, se consideră în general că o societate-mamă și filiala sa formează o unitate economică atunci când, pe scurt, cea din urmă este supusă unei influențe decisive exercitate de prima și nu acționează în mod autonom⁴⁴. Într-o astfel de situație, grupul va fi considerat în totalitatea sa o „întreprindere” vizată de normele de drept al concurenței, care trebuie să fie respectate de membrii grupului, ca un tot unitar, în contextul unei răspunderi solidare⁴⁵.

63. Acest aspect are consecințe importante pentru aplicarea anumitor norme materiale de drept al concurenței și pentru angajarea răspunderii pentru încălcări ale dreptului concurenței.

64. În ceea ce privește, în primul rând, aspectul de drept material și pentru a oferi un exemplu, acordurile încheiate între persoane care fac parte dintr-o unitate economică nu intră sub incidența articolului 101 TFUE⁴⁶, deoarece, în esență, coordonarea în cadrul grupului nu poate afecta concurența, întrucât nici măcar nu există concurență în cadrul unității.

⁴¹ Whish, R., Bailey, D., *Competition Law*, Oxford, Oxford University Press, ediția a X-a, 2021, p. 1184, la p. 84; Van Bael & Bellis, *Competition Law of the European Union*, Wolters Kluwer, ediția a VI-a, lv-1771, 2021, la p. 25; Urraca Caviedes, C., „Concept of Undertaking and Allocation of Liability for Antitrust Fines”, în Dekeyser, K., Gauer, C., Laitenberger, J., Wahl, N., Wils, W., Prete, L., *Regulation 1/2003 and EU Antitrust Enforcement. A systematic Guide*, Wolters Kluwer, lxiii-1060, 2023, p. 539-546, la p. 540.

⁴² A se vedea în această privință Hotărârea din 5 septembrie 2019, Uniunea Europeană/Guardian Europe și Guardian Europe/Uniunea Europeană (C-447/17 P și C-479/17 P, denumită în continuare „Hotărârea Uniunea Europeană/Guardian Europe”, EU:C:2019:672, punctul 102 și jurisprudența citată).

⁴³ A se vedea de asemenea Hotărârea Sumal, punctul 41 și jurisprudența citată, sau Hotărârea din 14 martie 2019, Skanska Industrial Solutions și alții (C-724/17, denumită în continuare „Hotărârea Skanska”, EU:C:2019:204, punctul 37).

⁴⁴ Curtea a descris această situație astfel: „deși are personalitate juridică distinctă, [filiala] nu își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică în esență instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă, având în vedere mai ales legăturile organizatorice, economice și juridice care unesc cele două entități juridice.” Hotărârea din 27 aprilie 2017, Akzo Nobel și alții/Comisia (C-516/15 P, denumită în continuare „Hotărârea Akzo Nobel”, EU:C:2017:314, punctele 52-53 și jurisprudența citată) și, mai recent, Hotărârea Sumal, punctul 43.

⁴⁵ Hotărârea Sumal, punctele 39-44 și jurisprudența citată.

⁴⁶ A se vedea de exemplu Hotărârea din 17 mai 2018, Specializuotas transportas (C-531/16, EU:C:2018:324, punctul 28 și jurisprudența citată).

65. În al doilea rând, atunci când este vorba despre punerea în aplicare a normelor, noțiunea de unitate economică afectează în mod fundamental logica care guvernează angajarea răspunderii pentru încălcarea dreptului concurenței. Cel mai important este faptul că ea oferă Comisiei (sau unei autorități naționale în domeniul concurenței) posibilitatea de a angaja în principiu răspunderea unei societăți-mamă pentru o astfel de încălcare, deși aceasta a fost comisă, în fapt, de filiala sa⁴⁷. În plus, Curtea a precizat că, în cazul în care o societate-mamă și filiala sa constituie o unitate economică și numai societatea-mamă a fost menționată în decizia Comisiei și sancționată pentru o practică anticoncurențială, poate fi introdusă o acțiune în despăgubire împotriva oricăreia dintre ele, sub rezerva anumitor condiții⁴⁸. Curtea a explicat în esență că noțiunea de „întreprindere” în sensul articolului 101 TFUE nu poate avea un domeniu de aplicare diferit în funcție de faptul că este invocată în contextul aplicării la nivel public sau la nivel privat a normelor de drept al concurenței⁴⁹.

66. În această privință, reclamanta susține că, având în vedere că încălcarea dreptului concurenței atrage răspunderea solidară a întregii unități economice, ceea ce înseamnă că un membru poate fi ținut răspunzător pentru actele unui alt membru, o imagine în oglindă (sau inversată) a aceluiași principiu trebuie să se aplice, așa cum înțelegem noi argumentul, acțiunilor întemeiate pe încălcarea dreptului concurenței care afectează un membru al unității economice. Potrivit termenilor reclamantei (care par să se inspire din concluziile Curții, parafrazate la punctul anterior), noțiunea de unitate economică nu poate avea o semnificație diferită după cum întreprinderea în cauză acționează în calitate de reclamant sau de pârât. În contextul prezentei cauze, această teză ar însemna că acțiunea care face obiectul litigiului principal poate fi exercitată de o societate-mamă independent de faptul că prejudiciul a fost suferit de filialele sale. În consecință, pentru a urma mai departe argumentul reclamantei, sediul social al societății-mamă trebuie considerat „locul unde s-a produs prejudiciul” în scopul aplicării articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012.

67. Considerăm că, la un nivel mai general (fără legătură cu chestiunile de competență), Curtea a respins ideea de „aplicare inversată” a noțiunii de unitate economică atunci când a considerat că această noțiune nu se aplică în contextul (evident diferit) al unei acțiuni în despăgubire în care se invocă răspunderea extracontractuală a Uniunii Europene în temeiul articolului 340 al doilea paragraf TFUE. Pentru a detalia, în Hotărârea Guardian Europe/Uniunea Europeană, în esență, Tribunalul a respins cererea unei societăți-mamă care susținea că a suferit o pierdere de profit din cauza plății unei amenzi, aplicată de Comisie și ulterior anulată parțial, în condițiile în care sarcina amenzii fusese în realitate suportată de filialele sale. În recurs, Curtea a confirmat respingerea de către Tribunal a unei interpretări „inversate” a noțiunii de unitate economică și a explicat că o acțiune în justiție întemeiată pe răspunderea extracontractuală a Uniunii Europene este „reglementată de norme procedurale generale, care sunt [...] independente de principiile care determină răspunderea în dreptul antitrust”⁵⁰.

⁴⁷ Hotărârea Akzo Nobel, punctele 52 și 53.

⁴⁸ Hotărârea Sumal, punctele 48 și 51.

⁴⁹ Hotărârea Sumal, punctul 38, și Hotărârea Skanska, punctul 47.

⁵⁰ Hotărârea Uniunea Europeană/Guardian Europe, punctul 106, și Hotărârea din 7 iunie 2017, Guardian Europe/Uniunea Europeană (T-673/15, EU:T:2017:377, punctele 99-103 și 153).

68. Independent de aspectul dacă o soluție diferită pe fond ar putea fi pronunțată în contextul unei acțiuni de drept privat în despăgubire⁵¹, arătăm că domnul avocat general Szpunar a respins recent un argument similar, explicând în mod convingător că noțiunea de unitate economică nu poate aduce atingere interpretării normelor care reglementează notificarea actelor judiciare în cadrul Uniunii⁵² și nu permite ca o acțiune în despăgubire formulată împotriva unei societăți-mamă să fie legal notificată filialei societății respective⁵³.

69. În contextul acestei evoluții mai generale, rămâne de examinat dacă noțiunea de unitate economică poate fi utilizată în aplicarea articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 pentru a recunoaște în esență *forum actoris* unei pretinse victime indirecte a unui comportament care încalcă articolul 101 TFUE.

2. Noțiunea de unitate economică poate avea incidență asupra întinderii celei de loc al materializării prejudiciului?

70. În acord cu pozițiile exprimate de pârâtă, de guvernul ceh, precum și de Comisie, considerăm că răspunsul la această întrebare trebuie să fie negativ.

71. Mai întâi, din secțiunile anterioare ale prezentelor concluzii rezultă că poziția contrară a reclamantei nu își găsește pur și simplu niciun sprijin în jurisprudența Curții.

72. În continuare, adoptarea poziției menționate ar fi contrară principiilor care stau la baza normei de competență în discuție. Ea ar contraveni logicii proximității și cerinței conexe de evaluare individuală a elementelor de legătură (a). În împrejurările speței, ea nu ar respecta nici cerința previzibilității instanței competente și obiectivul coerenței dintre instanța competentă și legea aplicabilă (b).

73. În sfârșit, pentru a răspunde preocupărilor reclamantei, vom explica faptul că această concluzie nu aduce atingere eficacității valorificării drepturilor care decurg din încălcarea dreptului concurenței (c).

a) Cerința proximității și a evaluării individuale

74. După cum am explicat mai sus, instanțele a căror competență poate fi stabilită în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 sunt considerate a fi cel mai bine plasate „în special din motive legate de proximitatea față de litigiu și de facilitatea administrării probelor”⁵⁴.

⁵¹ Amintim că, în ceea ce privește în mod particular dispozițiile anterioare articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, Curtea a precizat că, „la stadiul verificării competenței internaționale, instanța sesizată nu apreciază nici admisibilitatea, nici temeinicia cererii potrivit normelor dreptului național, ci identifică numai criteriile de legătură cu statul instanței respective care justifică competența sa în temeiul acestei dispoziții”. Hotărârea din 16 iunie 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, punctul 44 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza AB și AB-CD (Titlu de proprietate asupra operelor de artă) (C-265/21, EU:C:2022:476, punctele 78 și 80).

⁵² Regulamentul (CE) nr. 1393/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială (notificarea sau comunicarea actelor) și abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului (JO 2007, L 324, p. 79).

⁵³ Concluziile avocatului general Szpunar în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Volvo (Citare la sediul unei filiale a pârâtei) (C-632/22, EU:C:2024:31, în special punctele 50, 51 și 60). Cauza menționată, încă pendinte în fața Curții, se referă la o acțiune în despăgubire formulată în contextul aceleiași înțelegeri a producătorilor de camioane, care este în discuție în prezenta cauză.

⁵⁴ A se vedea mai sus punctul 29 din prezentele concluzii.

75. Din acest punct de vedere, recunoaștem desigur complexitatea strângerii de probe în acțiunile în despăgubire transfrontaliere⁵⁵, inclusiv atunci când se argumentează, în cerere (sau în apărare), că a fost repercutat supraprețul rezultat dintr-un acord coluziv⁵⁶.

76. Cu toate acestea, locul unde se situează sediului societății-mamă nu oferă imediat nicio legătură semnificativă care să indice de ce ar fi mai potrivit pentru acest scop în comparație (mai ales) cu locul achiziției⁵⁷.

77. În această privință, soluția susținută de reclamantă ar fi incompatibilă cu cerința potrivit căreia elementele de legătură trebuie să fie *evaluate în mod individual* pentru fiecare victimă. Acest lucru a fost afirmat în mod clar în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, care se referea la o acțiune vizând creanțe multiple care fuseseră cesionate unei singure societăți⁵⁸.

78. Este adevărat că, astfel cum remarcă reclamanta, în Hotărârea Volvo, Curtea utilizează termenul „întreprindere” pentru a desemna reclamantele din acea cauză, care erau pretinse victime ale practicilor anticoncurențiale în discuție în acele cauze. Cu toate acestea, nu considerăm că utilizarea acestui termen a fost făcută pentru a completa evoluțiile discutate mai sus, în care Curtea a nuanțat definiția „locului materializării prejudiciului” pentru a lua în considerare specificitatea litigiilor în materie de concurență (prin adăugarea la definiția „reclamantului” în acest context).

79. În primul rând, accepțiunea în care Curtea utilizează termenul de „întreprindere”, astfel cum a fost descrisă mai sus, apare deja în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, care este *anterioară* acestor evoluții. Mai important, după cum observă Comisia și Republica Cehă, este clar, la o lectură mai atentă atât a Hotărârii CDC Hydrogen Peroxide, cât și a Hotărârii Volvo, că termenul de întreprindere nu este utilizat în sensul specific dreptului concurenței, ci în sensul său comun și ca sinonim al celui de „societate” sau de „persoană juridică”⁵⁹. În plus, o concluzie diferită ar fi în contradicție directă cu necesitatea unei evaluări individuale, care a fost una dintre principalele concluzii ale Hotărârii CDC Hydrogen Peroxide și care a fost amintită ulterior în Hotărârea Volvo⁶⁰.

⁵⁵ A se vedea, în ceea ce privește complexitatea și limitele evaluării, Comunicarea Comisiei privind cuantificarea prejudiciilor în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcarea articolului 101 sau 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO 2013, C 167, p. 19, punctul 9); Comisia, Document de lucru al serviciilor Comisiei – Ghid practic privind cuantificarea prejudiciilor în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcarea articolului 101 sau 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene [SWD(2013) 205], 11.6.2013, punctele 16-20.

⁵⁶ Așa cum reiese din orientările care cuprind 193 de puncte adresate în acest scop instanțelor naționale: Orientări adresate instanțelor naționale privind modul de estimare a cotei din suprapreț transferată cumpărătorului direct (JO 2019, C 267, p. 4). Acest aspect poate fi folosit într-adevăr atât ca „sabie”, cât și ca „scut” (*ibidem*, punctele 4 și 17-19). Aceasta înseamnă că, pe de o parte, reclamantul trebuie să fie în măsură să demonstreze existența unui prejudiciu atunci când susține că, deși nu acționează în calitate de cumpărător direct, supraprețul rezultat a fost transferat asupra sa. Pe de altă parte, pârâțul poate combate această susținere demonstrând că reclamantul a transferat aceste supraprețuri unei terțe părți. A se vedea capitolul IV din Directiva 2014/104, referitor la „transferul supraprețurilor”.

⁵⁷ Desigur, acest lucru nu aduce atingere rolului domiciliului pârâțului, ceea ce nu este însă un scenariu discutat aici. A se vedea dispozițiile care reglementează divulgarea probelor prevăzute în capitolul II din Directiva 2014/104. A se vedea de asemenea considerentele (15) și (16) ale acestei directive.

⁵⁸ Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, punctele 52 și 55.

⁵⁹ A se vedea Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, de exemplu punctele 35 sau 53-55 [sau punctele 9 și 10 în ceea ce privește desemnarea societății CDC, care acționa în calitate de reclamantă și în privința căreia termenii „societate” și „întreprindere” sunt utilizați în mod interschimbabil; menționăm că versiunea în limba franceză a hotărârii menționate utilizează echivalentul termenului de societate („société”) la punctele 9 și 10]. A se vedea de asemenea Hotărârea Volvo, punctul 42.

⁶⁰ Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, punctul 52, și Hotărârea Volvo, punctul 41.

80. Mai mult, după cum remarcă pârâta, guvernul ceh și Comisia, legiuitorul Uniunii a adoptat aceeași „abordare individuală” cu privire la definirea pretensei victime a unui comportament anticoncurențial în Directiva 2014/104⁶¹. Adoptarea acestui instrument a fost percepută în esență ca o etapă importantă pentru a contribui la eficacitatea asigurării respectării la nivel privat a drepturilor care decurg din încălcări ale legislației în materie de concurență⁶². În acest scop, directiva menționată prevede norme pentru coordonarea, printre altele, a asigurării respectării normelor în materie de concurență în cadrul unor acțiuni în despăgubire, astfel încât orice persoană care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență să își poată exercita în mod efectiv dreptul de a solicita o despăgubire integrală pentru prejudiciul respectiv⁶³.

81. În această privință, este semnificativ faptul că legiuitorul Uniunii nu a considerat oportun să definească mai larg noțiunea de „parte prejudiciată”⁶⁴ pentru a include nu numai victimele directe, ci și victimele indirecte⁶⁵. Dacă acest lucru nu a fost considerat necesar în contextul unui instrument conceput în mod specific pentru a consolida asigurarea respectării la nivel privat a legislației în materie de concurență, nu vedem niciun motiv pentru a adopta o astfel de abordare în contextul Regulamentului nr. 1215/2012, care, astfel cum arată în esență reclamanta însăși, este un act cu aplicabilitate generală care reglementează orice tip de litigiu care intră în domeniul său de aplicare (în special atunci când o asemenea abordare ar împiedica funcționarea normei de competență în cauză la care tocmai ne-am referit, precum și a celor pe care le vom aborda în continuare).

b) Obiectivul coerenței între instanța competentă și legea aplicabilă și cerința unei previzibilități ridicate a instanței competente

82. În jurisprudența menționată mai sus, Curtea a subliniat relevanța coerenței între instanța competentă și legea aplicabilă, pe de o parte, și cerința previzibilității instanței sesizate, pe de altă parte.

83. În ceea ce privește primul aspect, Curtea a arătat că stabilirea locului materializării prejudiciului ca fiind situat în cadrul pieței afectate răspunde obiectivului de coerență între legea aplicabilă și instanța competentă, exprimat în considerentul (7) al Regulamentului Roma II, dat

⁶¹ A se vedea nota de subsol 22 de mai sus.

⁶² A se vedea, de exemplu, Biondi, A., Muscolo, G., Nazzini, R., *After the Damages Directive: Policy and Practice in the EU Member States and the United Kingdom*, Alphen aan den Rijn, Wolters Kluwer Law International, 2022, p. xl-626, la p. 6; Kirst, P. *The impact of the damages directive on the enforcement of EU competition law: a law and economics analysis*, Cheltenham, Northampton: Edward Elgar Publishing, 2021, p. 416, la p. 31; Rodger, B., Sousa Ferro, M., Marcos, F., *The EU Antitrust Damages Directive: Transposition in the Member States*, Oxford, Oxford University Press, 2018, p. 560, la p. 55.

⁶³ A se vedea articolul 1 alineatele (1) și (2) din Directiva 2014/104.

⁶⁴ Definită drept „o persoană care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență” la articolul 2 punctul 6 din Directiva 2014/104. În schimb, articolul 2 punctul 2 din această directivă definește „autorul încălcării” ca fiind „o întreprindere sau o asociație de întreprinderi care a săvârșit o încălcare a legislației în materie de concurență”. De asemenea, articolul 3 alineatul (1) stipulează că „[s]tatele membre se asigură că orice persoană fizică sau juridică care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență poate solicita și obține despăgubiri integrale pentru prejudiciul respectiv”. Sublinierea noastră. În aceeași ordine de idei, considerentul (13) are următorul cuprins: „[d]reptul la despăgubiri este recunoscut pentru toate persoanele fizice sau juridice – fie ele consumatori, întreprinderi sau autorități publice [...]”. Din nou, termenul „întreprinderi” descrie persoanele juridice ca fiind diferite de autoritățile publice.

⁶⁵ Fără a aduce atingere situației cumpărătorilor indirecti asupra cărora s-a transferat un suprapreț. A se vedea capitolul IV din Directiva 2014/104 și punctele 36 și 37 de mai sus.

fiind că, în temeiul acestui regulament, legea aplicabilă acțiunilor în despăgubire care decurg dintr-o încălcare a legislației în materie de concurență este cea a țării în care piața este afectată sau este susceptibilă de a fi afectată⁶⁶.

84. Cu privire la al doilea aspect, Curtea a justificat, în Hotărârea Volvo, elementul de legătură (subsidiar) al sediului social al victimei prin raportare la faptul că „pârâtele, membre ale înțelegerii, nu pot ignora împrejurarea că cumpărătorii bunurilor în cauză sunt stabiliți în interiorul pieței afectate de practicile coluzive”⁶⁷.

85. În plus față de problemele ridicate în subsecțiunea precedentă cu privire la proximitate și la evaluarea individuală, recurgerea la sediul social al societății-mamă în împrejurările din prezenta cauză este deficitară sub ambele aspecte.

86. Este adevărat că sediul social al reclamantei este situat în interiorul pieței afectate, astfel cum este definită în decizia Comisiei (ceea ce este consecința firească a amplorii paneuropene a înțelegerii în cauză). Cu toate acestea, am explicat deja că, potrivit Hotărârii Volvo, trebuie aplicat un criteriu mai specific, precum locul de achiziție sau sediul social al victimei directe.

87. Din dosarul cauzei rezultă că achizițiile efectuate de diferitele filiale au fost făcute în mai multe state membre (inclusiv, dar nu numai, în Ungaria)⁶⁸, a căror lege devine astfel aplicabilă în temeiul articolului 6 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul Roma II. În aceste condiții, obiectivul asigurării coerenței cu legea aplicabilă nu poate fi atins (dacă cererile referitoare la prejudiciul suferit în afara Ungariei ar fi soluționate de instanțele maghiare).

88. În ceea ce privește previzibilitatea instanței competente, în cazul în care competența ar trebui stabilită în funcție de locul sediului social al societății-mamă, aceasta ar da naștere riscului conex al transformării instanței competente într-o țintă mobilă. Astfel, de fiecare dată când are loc o tranzacție care are efectul de a schimba persoana care deține controlul asupra unei anumite filiale, instanța competentă în acest context s-ar schimba în funcție de sediul noii societăți-mamă⁶⁹. A doua întrebare preliminară ilustrează destul de bine acest risc, întrucât relevă faptul că unele dintre filialele afectate nu aparțineau grupului reclamantei la momentul la care au fost făcute achizițiile. În această privință, chiar dacă s-ar putea susține că, în ceea ce privește stabilirea locului precis „unde s-a produs prejudiciul”, urmărirea previzibilității instanței competente devine, într-o anumită măsură, iluzorie (în cadrul unei înțelegeri paneuropene), aceasta nu justifică nici abandonarea completă a obiectivului respectiv, nici adăugarea unui grad suplimentar de incertitudine la acesta.

89. Acestea fiind clarificate, mai trebuie abordat argumentul reclamantei potrivit căruia excluderea aplicării noțiunii de unitate economică în împrejurările actuale subminează grav posibilitatea victimelor unui comportament anticoncurențial de a-și valorifica drepturile.

⁶⁶ Articolul 6 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) (JO 2007, L 199, p. 40) (denumit în continuare „Regulamentul Roma II”). Considerentul (7) al acestuia enunță că „[d]omeniul de aplicare material și dispozițiile prezentului regulament ar trebui să fie conforme cu [Regulamentul nr. 1215/2012] [...]”. A se vedea Hotărârea flyLAL, punctul 41, Hotărârea Tibor-Trans, punctul 35, și Hotărârea Volvo, punctul 32.

⁶⁷ Hotărârea Volvo, punctul 42; a se vedea de asemenea Hotărârea FlyLAL, punctul 40, și Hotărârea Tibor-Trans, punctul 34.

⁶⁸ Reclamanta adaugă că aceste achiziții au avut loc în Ungaria, în Croația, în Italia, în Austria și în Slovacia.

⁶⁹ Mai mult, așa cum subliniază pârâta, nu se poate exclude posibilitatea ca, anticipând un viitor litigiu, viitorul reclamant să își înființeze o nouă societate-mamă într-un stat membru diferit, alegând efectiv în acest fel instanța care urmează să îi judece cererea.

c) *Eficacitatea valorificării drepturilor*

90. Reclamanta explică pe larg dificultățile care apar, în opinia sa, pentru victima unui comportament anticoncurențial atunci când este vorba de valorificarea transfrontalieră a drepturilor care se nasc cu această ocazie. Aceasta arată printre altele că autorii încălcării împiedică în mod sistematic această valorificare în special prin faptul că se opun competenței internaționale a instanțelor sesizate. Ea consideră în esență că dificultățile menționate pot fi evitate (în cazul specific al înțelegerii privind camioanele în cauză) dacă competența este centralizată pentru toate prejudiciile suferite în diferite locuri de către diferiți membri ai unei unități economice și dacă această competență centralizată se întemeiază pe sediul social al societății-mamă. În opinia sa, situația actuală afectează eficacitatea valorificării drepturilor subiacente, deoarece o victimă care își desfășoară activitatea în diferite state membre (precum reclamanta însăși, dacă înțelegem corect argumentul) trebuie să introducă acțiuni în instanță în cinci state membre diferite doar pentru motivul că aceste camioane au fost achiziționate de filialele sale. În plus, reclamanta face referire la costurile sporite pe care le implică o astfel de fragmentare a litigiilor și observă că, întrucât majoritatea autorilor încălcărilor sunt stabiliți în statele membre fondatoare (sau în cele care au aderat „primele”), normele actuale presupun că victimele sunt obligate să inițieze litigiul în acele state, chiar dacă ele însele pot fi stabilite în celelalte state membre.

91. Pentru a aborda, în primul rând, această ultimă observație, considerăm că reclamanta critică în esență, dacă înțelegem corect argumentul, norma principală a domiciliului pârâtului, reglementată prin Regulamentul nr. 1215/2012. Într-adevăr, această normă dezavantajează reclamantii (orice reclamant, de fapt), întrucât ei sunt cei care trebuie „să se deplaseze” la domiciliul pârâtului și să respecte normele procedurale aplicabile (iar nu viceversa). Cu toate acestea, așa a fost conceput Regulamentul nr. 1215/2012 (potrivit unei norme stabilite de mult timp și existente în toate sistemele juridice naționale)⁷⁰.

92. Trebuie observat, în al doilea rând, că acest regulament inversează această regulă generală în ceea ce privește anumite categorii de reclamantii, considerați ca fiind părți defavorizate, oferindu-le o protecție consolidată sub forma posibilității de a se formula acțiunea în justiție la locul lor de domiciliu (sau de muncă)⁷¹. Pretinsele victime ale unui comportament anticoncurențial nu fac parte, ca atare, din aceste categorii (cu excepția cazului în care acționează, într-o ipoteză determinată, în calitate de consumatori). Acest *status quo* este independent de faptul că există un interes public în asigurarea respectării dreptului concurenței și că, pentru a promova acest interes, legiuitorul Uniunii a decis să adopte anumite norme comune cu aplicare în domeniul dreptului privat⁷². Ceea ce este pertinent în speță este faptul că această alegere nu are echivalent în normele de competență cu rol „de protecție”, astfel cum sunt stabilite în prezent în Regulamentul nr. 1215/2012.

⁷⁰ De exemplu, Lazić, V., Mankowski, P., *The Brussels I-bis regulation: a handbook and practical guide*, Edward Elgar Publishing, Northampton, 2023, p. 602; a se vedea punctul 1.187, cu trimiteri suplimentare.

⁷¹ Aceasta este situația normelor de competență prevăzute în secțiunile 3-5 din capitolul II din Regulamentul nr. 1215/2012, care se referă la asigurați, consumatori și angajați și care oferă acestor părți posibilitatea de a-și formula acțiunea în justiție în locul în care își au domiciliul sau în locul în care în esență își desfășoară activitatea. Hotărârea din 25 octombrie 2012, Folien Fischer și Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punctul 46 și jurisprudența citată), și Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 39).

⁷² Amintim că acest regim se aplică nu numai acțiunilor ulterioare, cum ar fi cea în discuție în prezenta cauză (care se întemeiază pe o decizie administrativă anterioară de constatare a unei încălcări), ci și acțiunilor de sine stătătoare, în cazul în care o astfel de încălcare trebuie încă să fie stabilită.

93. În al treilea rând, spre deosebire de aceste norme cu rol de protecție, norma de competență în discuție se bazează pe un raționament fundamental diferit, după cum s-a explicat mai sus. Rezultă că interesele reclamantilor și ale părților trebuie considerate ca fiind echivalente. În plus, ca excepție de la regula generală, această normă de competență trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte.

94. În al patrulea rând, în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, Curtea a mers totuși până la crearea unui *forum actoris* pentru victima (directă) a unei înțelegeri cu privire la prețuri, iar acest *forum actoris* a fost confirmat, pe un temei subsidiar, în Hotărârea Volvo. Astfel cum arată Comisia, Curtea a statuat de asemenea, în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, că instanța de la locul unde își are sediul victima are competență de judecată pentru întregul prejudiciu invocat⁷³ (ceea ce este consecința logică a alegerii sediului social al victimei drept element de legătură).

95. În al cincilea rând, după cum s-a explicat deja și după cum subliniază și Comisia, victima poate introduce acțiunea nu numai împotriva societății-mamă destinate a deciziei în cauză a Comisiei de constatare a unei încălcări, ci și împotriva unei filiale din cadrul unității economice a acestei societăți-mamă, cu anumite condiții⁷⁴. Acest lucru creează posibilitatea unei instanțe competente suplimentare (în funcție de locul unde se află filiala) și, prin urmare, poate facilita în mai mare măsură valorificarea drepturilor.

96. În sfârșit, în cazul în care un anumit reclamant consideră că centralizarea competenței este prima sa prioritate, întotdeauna este oferită o cale de atac de drept comun în fața instanțelor de la sediul părâtului. Această alegere presupune, cu siguranță, inconveniente „deplasării”, dar nu poate fi criticată pentru că ar conduce la fragmentarea litigiilor.

97. În aceste împrejurări, nu vedem în ce fel normele de competență actuale împiedică în mod fundamental pretinsele victime ale unui comportament anticoncurențial să își valorifice drepturile sau care este mai exact viciul regimului actual al Regulamentului nr. 1215/2012 care să facă necesară aplicarea „inversată” a noțiunii de unitate economică pentru a extinde domeniul de aplicare al noțiunii de „locul unde s-a produs prejudiciul” în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 (și, mai precis, cea a locului unde s-a materializat prejudiciul, în sensul jurisprudenței Curții, astfel cum a fost explicată mai sus).

98. Având în vedere considerentele de mai sus, concluzionăm că sintagma „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 nu include sediul social al societății-mamă care introduce o acțiune în despăgubire pentru prejudiciile cauzate exclusiv filialelor acestei societăți-mamă prin comportamentul anticoncurențial al unui terț și în cazul în care se susține că această societate-mamă și aceste filiale fac parte din aceeași unitate economică.

⁷³ Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, punctul 54. A se vedea cu privire la acest aspect Hartley, T. C., *op. cit.*, citată mai sus la nota de subsol 26, p. 997, și Wurmnest, W., *op. cit.*, citată mai sus la nota de subsol 26, p. 242. A se vedea de asemenea Concluziile prezentate în cauza Volvo, punctul 101 și nota de subsol 118.

⁷⁴ A se vedea mai sus punctul 65 din prezentele concluzii.

3. A doua întrebare preliminară: relevanța momentului achiziției (și a momentului achiziției filialelor)

99. Având în vedere concluzia noastră de mai sus, nu este necesar să se răspundă la cea de a doua întrebare preliminară prin care instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă posibilitatea unei societăți-mamă de a se prevala de sediul său social – și de noțiunea de unitate economică – pentru a stabili competența instanței sesizate este afectată de faptul că unele dintre filialele în cauză au fost achiziționate de reclamantă abia după ce filialele au plătit prețurile majorate în mod artificial și au suferit pierderea corespunzătoare.

100. Acestea fiind spuse, în opinia noastră, fondul acestei întrebări poate fi lămurit destul de rapid. În această privință, împărtășim opinia reclamantei potrivit căreia acest aspect privește fondul cererii și, prin urmare, nu este pertinent în stadiul stabilirii competenței⁷⁵.

101. Într-adevăr, dacă s-ar admite că noțiunea de unitate economică transformă sediul social al reclamantei în element de legătură aplicabil în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, ar fi necesar să se observe că problema ridicată de a doua întrebare se referă la întinderea daunelor pe care le poate solicita reclamanta (și anume dacă aceasta poate pretinde astfel de daune și pentru prejudiciul suferit de filiale înainte de achiziționarea lor de către reclamantă). Acest aspect privește, prin urmare, fondul cauzei, iar nu problema competenței.

V. Concluzie

102. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Kúria (Curtea Supremă, Ungaria) după cum urmează:

Articolul 7 punctul 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială

trebuie interpretat în sensul că

noțiunea de „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” nu include sediul social al societății-mamă care introduce o acțiune în despăgubire pentru prejudiciile cauzate exclusiv filialelor acestei societăți-mamă prin comportamentul anticoncurențial al unui terț și în cazul în care se susține că această societate-mamă și aceste filiale fac parte din aceeași unitate economică.

⁷⁵ A se vedea trimerile de la nota de subsol 51 de mai sus.